

Wstęp

Biura rachunkowe z początkiem 2022 r., w związku z wejściem w życie Polskiego Ładu, doznały pewnego szoku polegającego na znacznym wzroście czasochłonności obsługi klientów. Wiele z nich nie było do tego przygotowanych finansowo i kadrowo, co wiązało się ze znacznym obciążeniem pracowników, zwłaszcza tych odpowiadających za obsługę kadr i płac klientów. Okazało się, że trzeba podnieść klientom ceny, i to w sposób zdecydowany. Część z nich zrozumiała konieczność podwyżki, lecz znaleźli się również tacy, którzy zaczęli szukać o wiele tańszych ofert.

Wcześniejsze lata również nie były łatwe dla biur rachunkowych. W 2020 r. i 2021 r. stanęły one w obliczu licznych zmian związanych m.in. z upowszechnieniem się pracy online, nowym plikiem JPK_V7, trudnościami w zakresie rekrutacji pracowników i ogólnym wzrostem kosztów prowadzonej działalności. Okres pracy zdalnej i upowszechnienie się usług świadczonych online doprowadziły do sytuacji, w której na rynku coraz łatwiej funkcjonować firmom świadczącym swoje usługi w sposób nierzetelny, bez posiadania odpowiednich kadr, wiedzy, infrastruktury. Łatwiej również te fakty ukryć przed klientami, z którymi firmy te nie mają osobistego kontaktu. Przez takie działania mogą nie tylko wprowadzić przedsiębiorcę w błąd, lecz także bardzo oszczędzić na kosztach swojej działalności, zaoferować niższą cenę i negatywnie wpłynąć na funkcjonowanie rzetelnych biur rachunkowych – zarówno tych działających online, jak i stacjonarnie.

Na rynku pojawiły się również firmy, które zaczęły – oprócz usług księgowych – świadczyć usługi prawne. Część z nich robi to nie do końca profesjonalnie, opierając swoją działalność na pracy osób posiadających głównie wiedzę techniczną z obsługi określonego systemu (np. S24), a nie prawną, czy też korzystając z ogólnie dostępnych wzorów dokumentów, które nie są dostosowane do specyfiki firmy. Taki sposób działalności również wywiera presję na biurach rachunkowych, których klienci zaczynają prosić o ofertę na świadczenie tego typu usług.

Jednocześnie pod koniec 2020 r. wprowadzono obowiązek stosowania pliku JPK_V7 i obowiązek oznaczania kodami niektórych faktur w nowym pliku kontrolnym. Spowodowało to wydłużenie czasu księgowania dokumentów przedsiębiorców, ponieważ głębsza analiza do-

kumentacji klienta oraz intensywniejszy z nim kontakt stały się konieczne. Równocześnie przewidziano dosyć surową odpowiedzialność za uchybienia w tym zakresie. Niewątpliwie skutkiem tego jest wzrost czasochłonności obsługi księgowej, a tym samym – kosztów jej świadczenia.

Biura rachunkowe w dobie zmian stanęły przed koniecznością podjęcia wielu trudnych decyzji. Jak bardzo podnosić ceny, żeby zachować jakość i nie utracić klientów? A może zacząć starać się konkurować ceną przez minimalizację kosztów, narażając się na świadczenie usług słabszej jakości? Czy zacząć oferować obsługę prawną, ryzykując pełną odpowiedzialność z tego tytułu, gdyż ubezpieczenie OC biur rachunkowych nie obejmuje świadczenia usług prawnych? A może postawić na automatyzację? Czy rekrutować pracowników zdalnych, czy też pozostać przy pracy stacjonarnej?

Autorzy niniejszej książki przedstawiają wady i zalety poszczególnych rozwiązań, które mogą być przyjęte przez biuro rachunkowe, a także doradzają w związku z pewnymi aspektami jego działalności, w tym dotyczącymi modelu księgowości, budowy renomy biura rachunkowego i jej ochrony, odpowiedzialności prawnej księgowych, prowadzenia reklamy zgodnie z przepisami dotyczącymi ochrony konkurencji czy kwestii praw autorskich w biurze rachunkowym.

Rozdział V

Odpowiedzialność biura rachunkowego

Współczesny obrót gospodarczy charakteryzuje się coraz większą specjalizacją. Sprawia to, że zdecydowana większość przedsiębiorców stara się delegować czynności, które nie są związane bezpośrednio z ich dziedziną działalności.

Klasycznym przykładem delegowania czynności niezwiązanych bezpośrednio z dziedziną działalności przedsiębiorców jest zlecenie prowadzenia ksiąg rachunkowych podmiotom zewnętrznym. Zaletą takiego rozwiązania jest wytworzenie się stosunku odpowiedzialności biura rachunkowego wobec klienta w związku z niestaranym lub niedbałym prowadzeniem ksiąg rachunkowych. Mowa tu oczywiście o cywilnej odpowiedzialności wobec klienta z tytułu nienależytego wykonywania obowiązków umownych.

Występują jednak sytuacje, w których podmioty prowadzące biura rachunkowe wchodzi w sferę oddziaływania prawa karnego. Mamy tu do czynienia z dychotomią przypadków: w pierwszej grupie znajdują się stany faktyczne, w których biura rachunkowe świadomie współpracują z klientem w celu dokonania czynu polegającego na niezgodnym z prawem osiągnięciu przez niego korzyści podatkowej. Druga grupa przypadków to ta, w której biura rachunkowe świadomie dopuszczają się działań lub zaniechań wyrządzających klientowi szkodę. Termin „świadomość” funkcjonuje dosyć specyficznie w obrębie zagadnienia odpowiedzialności karnej w księgowości, o czym tu będzie również mowa.

Podmioty prowadzące biura rachunkowe mogą ponosić odpowiedzialność jednoczesną: cywilną i karną. W niniejszym rozdziale postaramy się zdefiniować i omówić poszczególne rodzaje odpowiedzialności. Ponadto przedstawione zostanie najnowsze orzecznictwo związane z zagadnieniami odpowiedzialności biur rachunkowych, co przy okazji pozwoli prześledzić stany faktyczne z tym związane. Omówiony zostanie również

wpływ formy prawnej prowadzenia biura rachunkowego na zakres odpowiedzialności podmiotu, który go prowadzi.

1. Cywilna odpowiedzialność biura rachunkowego

Podmiot prowadzący biuro rachunkowe ponosi odpowiedzialność cywilną z tytułu niewywiązania się lub nienależytego wywiązania się z umowy z klientem. Artykuł 471 k.c. określa ją w sposób następujący:

§ *Dłużnik obowiązany jest do naprawienia szkody wynikłej z niewykonania lub nienależytego wykonania zobowiązania, chyba że niewykonanie lub nienależyte wykonanie jest następstwem okoliczności, za które dłużnik odpowiedzialności nie ponosi.*

WAŻNE! Główną zasadą odpowiedzialności biura rachunkowego jest zawinienie, a nie ryzyko.

Zobowiązanie, o którym mowa w art. 471 k.c., polega na tym, że wierzyciel (tu: klient) może żądać od dłużnika (tu: biura rachunkowego) świadczenia, a dłużnik powinien świadczenie spełnić (art. 353 § 1 k.c.). Świadczenie biura rachunkowego skonkretyzowane w umowie z klientem najczęściej będzie polegało na prowadzeniu ksiąg rachunkowych i kadr.

Biuro rachunkowe powinno wykonać swoje zobowiązanie zgodnie z treścią umowy, w sposób odpowiadający jego celowi społeczno-gospodarczemu oraz zasadom współżycia społecznego i ustalonym zwyczajom, ale ma prawo żądać od klienta współpracy w wykonaniu zobowiązania na takich samych zasadach (art. 354 § 1 i 2 k.c.).

PRZYKŁAD 21

Klient musi dostarczyć dokumentację księgową i udzielić wszelkich niezbędnych informacji w odpowiednim terminie. Obowiązek taki nie musi być zawarty w umowie o świadczenie usług księgowych, gdyż wynika z samej właściwości zobowiązania. Jednak zdecydowanie lepiej, gdyby został w zapisach umowy skonkretyzowany.

Przy wykonywaniu swoich obowiązków biuro rachunkowe zobowiązane jest do dochowania należytej staranności z uwzględnieniem zawodowego charakteru działalności biura (art. 355 § 1 i 2 k.c.). A zatem to właśnie za niezachowanie należytej staranności biuro rachunkowe